

Lublin, 25 sierpnia 2021 r.

Dr hab. Kinga Ewa Machowicz
Wydział Nauk Społecznych
Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II

Recenzja dorobku oraz aktywności naukowej dr Ewy Godlewskiej w związku z postępowaniem habilitacyjnym

I. Status zawodowy dr Ewy Godlewskiej

Habilitantka swoje zainteresowania naukowe rozwija na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej. Najpierw na Wydziale Politologii ukończyła stacjonarne studia magisterskie i na podstawie pracy zatytułowanej *Status kobiet uchodźców* napisanej pod kierunkiem naukowym prof. dra hab. Grzegorza Janusza uzyskała tytuł zawodowy magistra politologii. Następnie w latach 2004-2008 była uczestniczką studiów doktoranckich na swoim macierzystym Wydziale. Promotorem ponownie był prof. dr hab. Grzegorz Janusz. Na podstawie rozprawy pt. *Ochrona grup narodowościowych w Republice Austrii* zrecenzowanej przez dra hab. Sławomira Łodzińskiego oraz prof. dra hab. Władysława S. Kucharskiego, Rada Wydziału Politologii w dniu 17 października 2008 r. podjęła uchwałę o nadaniu Ewie Godlewskiej stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Habilitantka została zatrudniona na Wydziale Politologii 1 października 2008 r. Obecnie jest adiunktem w Katedrze Systemów Politycznych i Praw Człowieka.

II. Ocena osiągnięć naukowych

A. Ocena monografii *Polityka etniczna Republiki Austrii*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2021, ss. 352

Podjęta w monografii tematyka jest jeszcze rzadko tak całościowo ujmowana w polskiej literaturze politologicznej. Publikacja ta przyczynia się do dobrego wypełnienia istniejącego deficytu. We wstępie Habilitantka określiła przede wszystkim naukowy cel pracy, cel szczegółowy, postawiła pytania badawcze i sformułowała tezy badawcze. Warte podkreślenia jest to, że trafnie nazwała je tezami a nie hipotezami. Autorka umiejętnie posługuje się zarówno metodami typowymi dla nauk o polityce i administracji, jak i metodami wykorzystywanymi w dyscyplinach pokrewnych. Użycie analizy systemowej, analizy

instytucjonalno-prawnej, analizy decyzyjnej, analizy czynnikowej, metody historycznej oraz metody porównawczej było uzasadnione i prawidłowo przeprowadzone. Zbiór wykorzystanych źródeł jest bardzo obszerny. Źródła zostały pieczołowicie wyselekcjonowane i dobrze zaprezentowane.

Publikacja składa się z wykazu skrótów, wstępu, sześciu rozdziałów, zakończenia, spisu tabel, map, wykresów, schematów i wykazu źródeł. Wstęp spełnia swoją funkcję zapowiedzi treści monografii i pokazuje bardzo dobry warsztat metodologiczny Habilitantki. Dla rozwoju nauk o polityce kluczowe znaczenie mają zwłaszcza dwa rozdziały – klamry. Rozdział pierwszy rozpoczyna się od przeglądu dorobku doktryny w zakresie definiowania polityki etnicznej. Następnie Habilitantka redefiniuje tytułowe pojęcie polityki etnicznej przez poszerzenie obszaru badawczego; jako adresatów tej polityki uwzględnia również społeczności o pochodzeniu imigranckim. Autorka określa relacje polityki etnicznej z innymi politykami oraz różnicuje swój obszar badawczy z obszarami innych dyscyplin naukowych. Natomiast rozdział szósty poświęcono bilansowi polityki Austrii wobec mniejszości narodowych i społeczności imigranckich, a także perspektywom polityki etnicznej tego państwa. Zostało zbadane znaczenie kwestii etnicznych dla bezpieczeństwa państwa, wskazano czynniki warunkujące wzrost zainteresowania nimi, nakreślono krótko- i długoterminowe wyzwania, a także zidentyfikowano sukcesy i porażki dotychczasowej polityki etnicznej Austrii. Habilitantka wskazuje konieczność podjęcia dyskusji, która doprowadzi do przyznania nowym społecznościom statusu grup narodowościowych lub też zamknięcia katalogu uznanych mniejszości narodowych. Istotnym dla teorii polityki jest także pierwszy podrozdział drugiego rozdziału zawierający rozważania dotyczące uwarunkowań polityki etnicznej. Punktem wyjścia jest koncepcja opracowana przez R. Zenderowskiego, H. Chałupczaka i W. Baluka. Tę koncepcję Habilitantka sukcesywnie rozwija w toku dalszych wywodów. Wysoko należy ponadto ocenić wkład do dyskusji na temat zakresu znaczeniowego pojęć (re)definiowanych w rozdziale piątym.

Sporządzenie bilansów polityki państwa i dokonanie oceny perspektyw polityki etnicznej nie byłoby jednak możliwe bez wcześniejszego wyciągnięcia wniosków z analiz przeprowadzonych w rozdziałach II-V. W rozdziale drugim umieszczono analizę wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań polityki etnicznej. Za najbardziej istotne uwarunkowanie Habilitantka uważa czynnik demograficzny. Ze względu na coraz bardziej złożoną strukturę etniczną Austrii jest to czynnik fundamentalny o stale rosnącym znaczeniu. Habilitantka wykazuje ponadto, że czynniki w postaci wewnętrznych struktur poszczególnych grup i stopnia ich zorganizowania mogą być przyczyną trendów sekurytyzujących zarówno

wobec mniejszości narodowych, jak i społeczności imigranckich. Wskazuje również, że współcześnie największym wyzwaniem staje się mobilizacja zawodowa imigrantów i zapobieganie ich marginalizacji społecznej. Znaczącym czynnikiem jest także federalny charakter państwa. Natomiast decydującymi uwarunkowaniami zewnętrznymi są międzynarodowe zobowiązania państwa.

Trzeci rozdział monografii poświęcono podmiotom polityki etnicznej Austrii. Ukazano zmiany, jakim podlegały w ciągu ostatnich kilkunastu lat podmioty federalne. Wskazano wiodącą rolę ministerstwa spraw zagranicznych i kompetencje organów opiniotwórczo-doradczych, a nawet przedstawiono kilkukrotne użycie swoich kompetencji przez Trybunał Konstytucyjny. Autorka bada również duży stopień rozproszenia i zróżnicowania podmiotów krajowych. Wśród nich wyróżniają się partie polityczne, organizacje reprezentujące interesy mniejszości narodowych i społeczności imigranckich.

Czwarty rozdział monografii dotyczy mniejszości narodowych w polityce etnicznej Austrii. Ukazano w nim ewolucyjny charakter zmian stosunków państwa z poszczególnymi grupami, złożoność i znaczenie tych relacji dla bezpieczeństwa państwa. Za cezurę trafnie przyjęto rok 1955, czyli rok wejścia w życie Traktatu Państwowego. Uwzględnienie uwarunkowań historycznych sprzed tej daty było jednak konieczne dla pełnego poznania późniejszych zjawisk społecznych i przedstawienia procesów transformacji w odniesieniu do uznanych na terytorium Austrii mniejszości. Na podstawie analizy przeprowadzonej w tym rozdziale udało się wyodrębnić i zdefiniować cechy polityki Austrii wobec mniejszości narodowych. Natomiast w kolejnym rozdziale zawarto rozważania o nowym wymiarze polityki etnicznej Austrii – polityce wobec społeczności imigranckich, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności polskiej. Dostrzeżenie i zbadanie tego wymiaru przynosi interesujące rezultaty. Wzbogaca bowiem dyskusję na temat zakresu znaczeniowego pojęć takich jak „ludność o korzeniach migranckich”, „azylant” oraz „uchodźca”. W odniesieniu do zbadania tego wymiaru polityki etnicznej wykorzystano, podobnie jak w rozdziale czwartym, schemat oparty na wyodrębnionych fazach polityki etnicznej. Dzięki temu został nakreślony kształt zmian prawodawczych, przebieg debaty publicznej i nastawienie opinii publicznej. Autorka diagnozuje i analizuje przyczyny powstawania dostrzeżonego wymiaru polityki etnicznej. Wiążą się one z polityką wyznaniową, której instrumenty są wykorzystywane w prowadzeniu polityki migracyjnej. Autorka wyodrębnia i definiuje cechy polityki Austrii również wobec mniejszości będących społecznościami imigranckimi.

Habilitantka określa cel pracy jako poddanie analizie politologicznej polityki etnicznej Austrii, w tym umiejscowienie polityki etnicznej w strukturze obszarów, dziedzin i dyscyplin

naukowych wraz z próbą zdefiniowania kluczowych kategorii i pojęć. Celem szczegółowym jest natomiast pogłębiona analiza takich zagadnień jak: determinanty polityki etnicznej Austrii, funkcjonowanie podmiotów tej polityki i jej adresatów, status prawny mniejszości narodowych i etnicznych, jak również społeczności napływowych. W pracy podjęto również próbę dokonania bilansu polityki etnicznej, w tym przede wszystkim oceny jej skuteczności oraz recepcji przez adresatów oraz instytucje międzynarodowe. Powstaje zatem wątpliwość czy w pracy wyznaczono tylko jeden cel szczegółowy (który wprost został w ten sposób nazwany), czy też drugim szczegółowym celem jest próba dokonania bilansu polityki etnicznej. Dodatkowo należy zauważyć, że Habilitantka w poszczególnych rozdziałach określa cele, którym służą te rozdziały. Nie wydaje się to być zabiegiem merytorycznie uzasadnionym. Raczej we wstępie należałoby precyzyjniej rozpracować cele szczegółowe całego procesu badawczego. Habilitantka sformułowała interesujące pytania badawcze, które służą osiągnięciu wyznaczonych celów. Na podstawie postawionych pytań zostały też sformułowane tezy badawcze.

Ponadto w publikacjach *stricte* naukowych należy unikać używania pojęć w znaczeniu przypisywanym jedynie potocznie. Przedstawicielka nauk o polityce i administracji powinna pamiętać o tym, że każdy akt prawny ustanowiony zgodnie z przewidzianą na daną okoliczność procedurą jest po prostu ważny. Tymczasem Autorka wielokrotnie w pracy (m.in. s. 232, 282) posługuje się sformułowaniem „ważne” czy też „najważniejsze regulacje prawne”. W tych wypadkach należałoby posługiwać się określeniem „kluczowe”, „istotne” / „najbardziej istotne” lub równoważnymi. Jednocześnie tego proceduralnego aspektu nie wolno mylić z hierarchią źródeł prawa.

Ostatecznie Autorka dochodzi do wniosku, że zmiany w składzie etnicznym społeczeństwa i zaakceptowanie imigracji jako zjawiska o trwałym charakterze przyczyniły się w ostatnich dekadach do istotnych zmian prawnych oraz instytucjonalnych. Napływ ludności po II wojnie światowej długo był zdominowany przez czynniki ekonomiczne. Ta sytuacja znacząco determinowała ówczesne działania państwa. Ewolucja pojęć w zakresie polityki etnicznej stanowi odzwierciedlenie zmian zachodzących w tej polityce na przestrzeni lat. Zmiany te były widoczne również w wymiarze instytucjonalnym. Duża część kompetencji w zakresie polityki etnicznej została skumulowana przez administrację rządową. Położono duży nacisk na obowiązkowy charakter integracji. Rośnie też znaczenie polityki realizowanej na poziomie poszczególnych landów.

Dokonane ustalenia pozwoliły pozytywnie zweryfikować tezy określone we wstępie pracy. Tym samym można było sformułować odpowiedzi na postawione pytania badawcze.

Uzyskanie tych odpowiedzi stanowi potwierdzenie osiągnięcia celów szczegółowych publikacji, a finalnie – głównego celu naukowego. Krótko podsumowując ocenę monografii podkreślam (mimo wyżej wskazanych drobnych zastrzeżeń) dobry warsztat badawczy Autorki oraz wysoki poziom naukowy publikacji obejmujący znaczący wkład do teorii nauk o polityce i administracji.

B. Ocena pozostałych osiągnięć publikacyjnych

Na przedstawiony do oceny dorobek naukowy składa się z około 60 pozycji o zróżnicowanych formach. Znajdują się w nim 2 monografie, 2 współredakcje opracowań zbiorowych, 28 rozdziałów w opracowaniach zbiorowych, 16 artykułów w czasopismach naukowych, 8 recenzji, 4 hasła encyklopedyczne i 2 słowa wstępne w monografiach pod redakcją. Ilościowo jest to zatem dorobek znaczący. Większość publikacji ukazała się w języku polskim, ale kilka z nich w językach obcych (1 rozdział autorski i 2 współautorskie w języku angielskim, 1 po niemiecku, 1 artykuł w czasopiśmie naukowym napisany w języku angielskim). Dwie publikacje zostały wydane za granicą. Wykorzystywanie wielu form twórczości naukowej (zarówno krótkich, jak i obszernych, syntetycznych oraz analitycznych, powstających w wyniku pracy indywidualnej lub w zespołach badawczych) świadczy o bardzo dobrze ukształtowanym warsztacie badawczym dr Ewy Godlewskiej.

W dorobku naukowym Habilitantki można wyodrębnić kilka nurtów. Najobszerniejszy z nich dotyczy ochrony mniejszości narodowych oraz imigrantów w Austrii ze szczególnym uwzględnieniem migrantów z Polski w kontekście relacji polsko-austriackich. Drugi nurt to polityka etniczna współczesnych państw europejskich. Można ponadto wyodrębnić trzeci nurt w postaci szeroko pojętej problematyki ochrony praw człowieka, jednakże ze szczególnym uwzględnieniem ochrony praw mniejszości narodowych i etnicznych. Nie ulega przy tym wątpliwości, że głównym obszarem badawczym pozostaje eksploracja polityki etnicznej Austrii. W miarę upływu czasu pojawia się w nim coraz więcej elementów komparatystycznych.

Oceniając dorobek przez pryzmat zasięgu miejsca publikacji, należy stwierdzić że spora jego część (artykuły w „Athenaeum. Polskich Studiach Politologicznych”, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, Sectio K, „Przeglądzie Europejskim”, „Przeglądzie Zachodnim”) ukazała się w czołowych polskich czasopismach politologicznych. Kluczem jest ponadto ścisłe dopasowanie do profilu całego czasopisma, zeszytu tematycznego lub opracowania pod redakcją naukową. Przyjęta strategia publikacyjna przynosi wymierne

rezultaty dotyczące liczby i zasięgu cytowań, o czym świadczą podane w autoreferacie wskaźniki bibliometryczne.

Widoczną formą uznania w środowisku naukowym dla wzrostu dorobku naukowego dr Ewy Godlewskiej jest powierzenie jej funkcji promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim Mateusza Kluza (rozprawa *Zagrożenia asymetryczne bezpieczeństwa państwa w późnowestfalskim środowisku międzynarodowym*) oraz Adriany Dorożuk (rozprawa *Kształtowanie się tożsamości kulturowej Ukrainy w latach 1991-2016*).

III. Ocena aktywności naukowej

Habilitantka bardzo dobrze odnajduje się w pracy zespołowej. Świadczy o tym m.in. współpraca z ośrodkiem poznańskim, która zaowocowała powstaniem cyklu pięciu monografii. Ten cykl wydawniczy jest pokłosiem corocznie organizowanych konferencji naukowych. Współpraca z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza przybrała również formę stażu podoktorskiego na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa. Staż został zrealizowany mimo trwającej pandemii koronawirusa. W związku z wprowadzonymi obostrzeniami program tego stażu został dostosowany do sytuacji epidemicznej, ale sam staż nie został przerwany, co świadczy o dużym zaangażowaniu Habilitantki w działalność naukową. Podczas trwania stażu dr Ewa Godlewska zaprezentowała i rozwinęła swoje osiągnięcia naukowe oraz wymieniała doświadczenia w zakresie prowadzenia badań własnych. Zdobyła też nowe doświadczenia pozwalające na dalszy rozwój naukowy i dydaktyczny na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej. Dr Ewa Godlewska była również wykonawcą grantu promotorskiego przyznanego przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego.

Habilitantka aktywnie korzysta z programów wspierających mobilność naukowców. Robi to konsekwentnie od kilkunastu lat. We Włoszech uczestniczyła w pobycie studyjnym i dwutygodniowym stażu naukowym. W trakcie tych wyjazdów poznawała problematykę rozwoju przedsiębiorczości, polityki zatrudnienia, edukacji, polityki imigracyjnej oraz integracyjnej, czyli bieżących wyzwań związanych z intensyfikacją napływu imigrantów na terytorium Włoch, co z kolei jest efektem kryzysu migracyjnego w Europie. Ogółem dr Ewa Godlewska współorganizowała 10 wydarzeń o charakterze naukowym. Aktywnie uczestniczyła w 37 międzynarodowych i krajowych kongresach, konferencjach naukowych, wykładach oraz panelach.

Dorobek naukowy pozwala Habilitantce podejmować współpracę B+R oraz pełnić funkcje jurorskie w przeznaczony dla młodzieży Olimpiadzie o Prawach Człowieka. Dzięki

posiadanej wiedzy o prawach człowieka realizowanych w warunkach gospodarki opartej na wiedzy dr Ewa Godlewska ma też szerokie możliwości w zakresie prowadzenia dydaktyki. Habilitantka jest ponadto recenzentem trzech czasopism naukowych. Zrecenzowała również monografię naukową. Nie jest to regułą wśród osób ze stopniem doktora a dobrze świadczy o rozpoznawalności dorobku w środowisku politologów. Habilitantka aktywnie działa w trzech towarzystwach naukowych. Jest również recenzentką kilkudziesięciu prac licencjackich i magisterskich.

Oceniając styl pracy i rezultaty działalności twórczej dr Ewy Godlewskiej można stwierdzić, że Habilitantka od czasu uzyskania stopnia naukowego doktora konsekwentnie i co ważne systematycznie (a nie na krótko przed rozpoczęciem postępowania habilitacyjnego) pracuje nad budowaniem swojego wkładu w rozwój nauk o polityce i administracji.

IV. Wniosek

Osiągnięcia naukowe, w tym monografia *Polityka etniczna Republiki Austrii*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2021, stanowią znaczny wkład dr Ewy Godlewskiej w rozwój nauk o polityce i administracji. Ponadto Habilitantka wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury. Poczynione wyżej niewielkie uwagi o charakterze polemicznym nie zmieniają przekonania o tym, że Habilitantka już wypracowała dorobek wskazujący na samodzielność naukową. Dlatego wnioskuję o dopuszczenie dr Ewy Godlewskiej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

